

NÁZORY TŘÍDNÍCH UČITELŮ NA ZPŮSOBY OVLIVŇOVÁNÍ ZDRAVÍ SVÝCH ŽÁKŮ

Stanislav STŘELEČ, Jana KRÁTKÁ

Souhrn:

Příspěvek přináší výsledky jednoho z dílčích témat, které je součástí výzkumného záměru PdF MU Brno MSM0021622421 Škola a zdraví pro 21. století. Studie se zabývá zdravotními aspekty ve výchovných činnostech třídních učitelů a mírou významu, který je těmito činnostmi učitelé přisuzováni.

Klíčová slova: *třídní učitel, zdravotní aspekty, specifikace výchovných činností, výzkumný soubor, zpracování a analýza dat.*

Východiska

Třídní učitel je koordinačním a integračním činitelem s řadou závažných výchovných úkolů ve vztahu k žákům své třídy, k jejich rodičům, k ostatním učitelům školy, k jejímu vedení a za určitých okolností také k širší veřejnosti. V této souvislosti se stává třídní učitel výchovným subjektem, který disponuje značnými možnostmi pro ovlivňování zdravého duševního, tělesného a sociálního vývoje jednotlivých žáků a školní třídy.

Působení třídního učitele v podmínkách české školy zahrnuje určitý okruh konstantních činností, ke kterým patří:

- Průběžné diagnostikování, analýza a interpretace osobnostních možností dítěte, diagnostika při výchovných a vzdělávacích potížích.
- Poznávání životních podmínek dítěte, jeho rodinného prostředí, sociální struktury třídy.
- Řešení různých výchovných situací, včetně situací zahrnujících problematiku sociálně patologických jevů.
- Inicivace pozitivních vztahů mezi spolužáky bez ohledu na odlišnosti (kulturní, náboženské, sociální a zdravotní). Například podíl třídního učitele na utváření klimatu školní třídy.
- Koordinace hlavních činností výchovných činitelů – další učitelé, zájmové skupiny, rodina. Třídní učitel reprezentuje učitelský sbor před žáky a na veřejnosti svoji školní třídu.
- Spolupráce s rodinou a utváření kooperativních postojů k rodičům žáků. Třídní učitel má přehled o zájmových aktivitách žáků a iniciuje jejich rozvíjení.
- Angažovanost v problematice volby povolání. Třídní učitel je v tomto smyslu prostředníkem mezi žákem a výchovným poradcem.

V dokumentech ministerstva školství (MŠMT ČR) jsou specifikovány uvedené a některé další výchovné činnosti, které tvoří náplň práce třídních učitelů. Podle těchto materiálů třídní učitel:

- motivuje vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy;
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy s rodiči žáků třídy;
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí;
- spolupracuje s výchovným – kariérovým poradcem při poskytování poradenských služeb týkajících se rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze žáků třídy;
- spolupracuje se školním metodikem prevence na depistáži varovných signálů, podílí se na realizaci minimálního preventivního programu, diagnostikuje vztahy ve třídě;
- spolupracuje se školním psychologem / speciálním pedagogem / při aktivitách zaměřených na prevenci školního neprospěchu žáků třídy (náprava, vedení apod.), při vytváření podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě a podle pokynů ředitele i v dalších oblastech vzdělávací a poradenské práce s žáky třídy. (*Věstník MŠMT 7/2005*).

Další povinnosti třídního učitele jsou obsaženy v *metodickém pokynu MŠMT č.j.10 007/98-26 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v regionálním školství*, které ukládají třídnímu učiteli povinnost poučit žáky o běžných pravidlech bezpečného chování, o školním řádu, o chování na veřejných komunikacích, o pravidlech protipožární ochrany, varování před škodlivými vlivy alkoholu, kouření, před známostmi s neznámými lidmi atd. V těchto souvislostech se k pravomocím třídního učitele vyjadřuje také *Metodický pokyn MŠMT č.j. 28 275/2000-22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení* a *Metodický pokyn MŠMT č.j. 10 194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví*. Tolik k ilustrativnímu rámcovému nastínění vybraných výchovných činností třídního učitele, které jsou zveřejněny v oficiálních dokumentech ministerstva školství a jejichž adresátem nejsou jen třídní učitelé, ale jsou doporučovány všem učitelům. Konkrétní podobu povinností a pravomocí třídního učitele upravuje a blíže specifikuje vnitřní dokumentace každé školy, ve které se promítají zvláštní podmínky, styl výchovné práce a vedení školy.

Žáci a studenti jsou v českých základních a středních školách konfrontováni s celou řadou zdravotních rizik, což také vyplývá z výše uvedených úkolů a činností příslušejících třídním učitelům. **Cílem našeho výzkumného šetření bylo zjistit, jakou míru významu přisuzují respondenti (třídní učitelé) základním výchovným činnostem z hlediska jejich vlivu na žákovo tělesné, duševní a sociální zdraví.** V rámci autorského (nestandardizovaného) dotazníku byla respondentům předložena otázka – Čím mohou třídní učitelé přispívat k tělesnému, duševnímu a sociálnímu zdraví svých žáků? K otázce byly nabídnuty tyto varianty odpovědí:

- a) individuálním řešením studijních problémů žáků;
- b) zájmem o ostatní problémy žáků, aktivním podílením se na jejich řešení;
- c) vhodnou komunikací;
- d) doporučováním a vytvářením příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků;
- e) zájmem o sociální zázemí žáka, komunikací s rodiči;
- f) příkladem vlastního životního stylu učitele;
- g) vytvářením dobrého sociálního klimatu ve třídě;

h) dodržováním pravidel bezpečnosti, seznámením s nebezpečím úrazů.

Pro každou odpověď (a-h) byl použit systém škálování v rozpětí pětibodové číselné škály, od hodnoty 1 (nejméně důležité) po hodnotu 5 (nejdůležitější). V této souvislosti nás také zajímala korelace mezi variantami odpovědí a typem školy, na které respondenti působí, i délkou jejich praxe ve funkci třídního učitele.

Výzkumný soubor, zpracování a analýza dat

Výzkumný soubor tvořilo celkem 240 (100%) respondentů, učitelů základních a středních škol. Z tohoto počtu bylo 65 (27 %) třídních učitelek a učitelů, kteří vykonávali tuto funkci na 1. stupni základní školy (ZŠ) a 65 (27 %) třídních učitelek a učitelů působících na 2. stupni ZŠ. Respondenti ze středních škol byli zastoupeni 74 (46 %) třídními učiteli a učitelkami z gymnázií, středních odborných škol a středních odborných učilišť. Z hlediska věkového složení byla v souboru respondentů zastoupena 4 % třídních učitelů mladších než 25 let, 23 % třídních učitelů ve věkovém rozpětí 26 – 35 let, 60 % třídních učitelů ve věku 36 – 55 let a 14 % třídních učitelů ve věku 56 a více let. Výzkumné sondy se zúčastnilo 56 (23 %) třídních učitelů - mužů a 184 (77 %) třídních učitelek.

V našem případě jsme se obrátili s žádostí o výzkumná data na 12 škol (ZŠ Tyršova, Slavkov u Brna; ZŠ Komenského, Slavkov u Brna; ZŠ Rousínov; ZŠ Slovanské náměstí, Brno; ZŠ Křídlovická, Brno; ZŠ Náměstí Republiky, Brno; ZŠ Jasanová, Brno; SOU a SOŠ Charbulova, Brno; ISŠ Tyršova Slavkov u Brna; SOŠ a SOU Jílová, Brno; Gymnázium Slovanské náměstí, Brno; SOU Rousínov; Gymnázium Bučovice). Provedli jsme záměrný (a dostupný) výběr, neboť kontakt byl získán přes ředitele nebo zástupce ředitelů škol, kteří byli nakloněni spolupráci.

Faktografické údaje byly přepsány do databáze, kódovány a poté analyzovány v programu SPSS (část tabulek má proto některé standardní anglické popisky). Grafy byly samostatně mimo hlavní databázi vytvářeny v programu Excel. Kontrola transkriptu, kódování a zpracování dat probíhalo prostřednictvím výpočtů základních deskriptivních statistik (minima, maxima, chybějící data, tvorba kategorií). Provedeny byly základní deskriptivní statistiky (např. tabulky četností, výpočty průměru, mediánu, modu, rozptylu, odchylek, normalita rozložení atd.). Některé statisticky významné rozdíly byly testovány pomocí analýzy rozptylu, porovnávající více průměrů (neparametrický test Kruskal-Wallis).

Pro možnost zpracování bylo nutné věcné hypotézy operacionalizovat do podoby statistických hypotéz. Ani statistickou hypotézu jsme však neověřovali přímo, nýbrž proti nulové hypotéze, tedy domněnce, která prostřednictvím statistických termínů tvrdí, že mezi proměnnými které zkoumáme, není žádný vztah. Dále jsme se na základě příslušného testu významnosti rozhodli, že určitý výsledek výzkumu je statisticky významný, tedy že je velmi nepravděpodobné, že by jej způsobila pouhá náhoda. Častým účelem ověřování statistické významnosti výsledku je možnost zobecnění poznatků na úroveň celého základního souboru. V našem případě, ve kterém jsme přistoupili k výběru respondentů na základě dostupnosti, bylo důvodem pro ověřování statistické významnosti zjištění rozptylu mezi skupinami a variability uvnitř skupin.

Hypotézy:

H1 Třídní učitelé z jednotlivých typů škol přisuzují různý význam oblastem, kterými lze přispívat ke zdraví žáků.

H2 Třídní učitelé s různou délkou praxe přisuzují různý význam oblastem, kterými lze přispívat ke zdraví žáků.

Výsledky a diskuse

Na otázku, jaký význam přisuzují třídní učitelé jednotlivým výchovným postupům, kterými mohou přispívat k tělesnému, duševnímu a sociálnímu zdraví svých žáků, odpovídali respondenti tak, že oceňovali (na základě svých zkušeností z práce třídních učitelů) prostřednictvím pětistupňových škál od hodnoty nejnižší (1 - nejméně důležité) po hodnotu nejvyšší (5 – nejdůležitější) jednotlivé prostředky výchovného ovlivňování žáků, a to:

Individuální řešení studijních problémů žáků

Z celkového počtu dotázaných předpokládá necelé 1 % respondentů, že může jen minimálně přispívat ke zdraví žáků individuálním řešením jejich studijních problémů, 7 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 20 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 37 % respondentů se domnívá, že mohou přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 34 % respondentů vidí v participaci třídních učitelů na individuálním řešení problémů žáků velmi významný (hodnota 5) prostředek ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 3,97.

Zájem o ostatní problémy žáků a aktivní podíl na jejich řešení

Z celkového počtu dotázaných předpokládají 2 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků svým zájmem o ostatní (nestudijní) problémy žáků aktivním podílem na jejich řešení, 6 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 26 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 38 % respondentů se domnívá, že mohou takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 27 % respondentů vidí v zájmu třídních učitelů o ostatní problémy žáků a v aktivním podílu na jejich řešení velmi významný (hodnota 5) prostředek ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 3,81.

Vhodná komunikace

Z celkového počtu dotázaných předpokládá necelé 1 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků vhodnou komunikací, 2 % respondentů předpokládají spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 10 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 34 % respondentů se domnívá, že mohou

takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 53 % respondentů vidí ve vhodné komunikaci třídních učitelů velmi významný prostředek (hodnota 5) ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 4,37.

Doporučování a vytváření příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků

Z celkového počtu dotázaných předpokládají 3 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků svými doporučeními a vytvářením příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků, 16 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 39 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 25 % respondentů se domnívá, že mohou takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 17 % respondentů vidí ve svých doporučeních a vytváření příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků významný prostředek (hodnota 5) ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 3,36.

Zájem o sociální zázemí žáka, komunikace s rodiči

Z celkového počtu dotázaných předpokládá 1 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků svým zájmem o sociální zázemí žáka a komunikací s rodiči. 7 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 24 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 39 % respondentů se domnívá, že mohou takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 29 % respondentů vidí ve svém zájmu o sociální zázemí žáka a v komunikaci s rodiči významný prostředek (hodnota 5) ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 3,88.

Příklad vlastního životního stylu učitele

Z celkového počtu dotázaných předpokládá 1 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků příkladem vlastního životního stylu učitele, 9 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 26 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 29 % respondentů se domnívá, že mohou takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 35 % respondentů vidí v příkladu vlastního životního stylu velmi významný prostředek (hodnota 5) ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 3,86.

Vytváření dobrého sociálního klimatu ve třídě

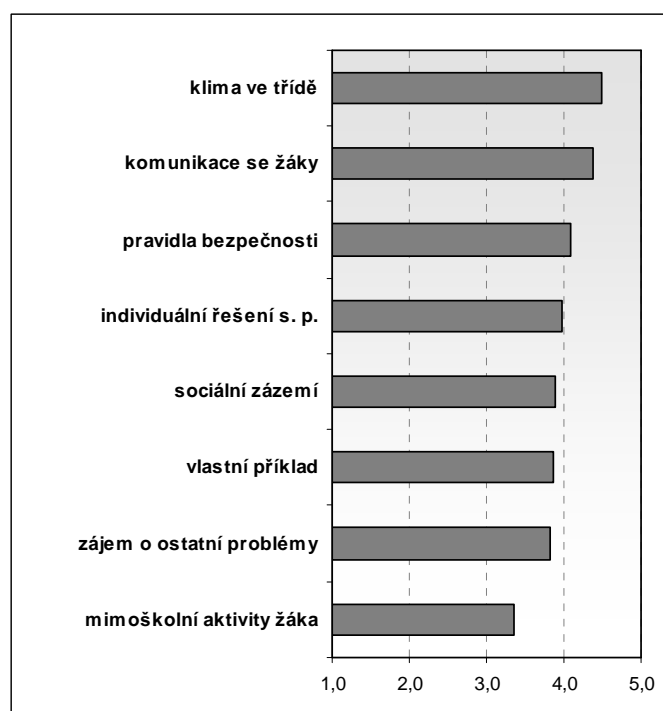
Z celkového počtu dotázaných předpokládá necelé 1 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků vytvářením dobrého sociálního klimatu ve třídě, 2 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 8 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 27 %

respondentů se domnívá, že mohou takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 63 % respondentů vidí ve vytváření dobrého sociálního klimatu ve třídě velmi významný prostředek (hodnota 5) ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 4,5.

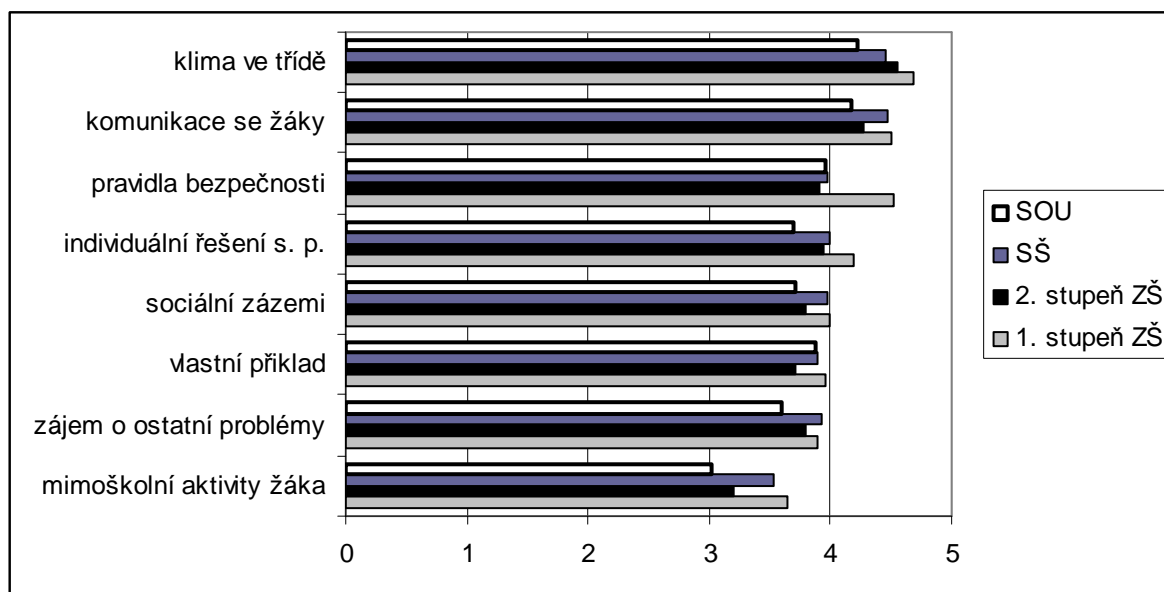
Dodržování pravidel bezpečnosti, seznámení s nebezpečím úrazů

Z celkového počtu dotázaných předpokládá 1 % respondentů, že mohou jen minimálně přispívat ke zdraví žáků dodržováním pravidel bezpečnosti a seznámením žáků s nebezpečím úrazů, 7 % respondentů předpokládá spíše malé možnosti v přispívání ke zdraví žáků tímto způsobem, 22 % respondentů přisuzuje tomuto výchovnému prostředku průměrný význam (zvolili středovou hodnotu 3); 21 % respondentů se domnívá, že mohou takto přispívat ke zdraví žáků spíše významně (hodnota 4) a 49 % respondentů vidí v dodržování pravidel bezpečnosti a seznámení s nebezpečím úrazů velmi významný prostředek (hodnota 5) ovlivňování žákova zdravého vývoje. Průměrná hodnota na škále je 4,1.

Následující graf průměrných hodnot na škále srovnává oblasti, kterými mohou podle mínění respondentů přispívat třídní učitelé ke zdraví žáků:

Vztah mezi typem školy a názorem respondentů (třídních učitelů) na to, jakým způsobem mohou přispívat ke zdraví žáků

H1 Třídní učitelé z jednotlivých typů škol přisuzují různý význam oblastem, kterými lze přispívat ke zdraví žáků.

Formulována byla nulová a alternativní hypotéza o vztahu mezi názorem třídních učitelů na způsoby, jakými lze přispívat ke zdraví žáků a typem školy, na níž vykonávají svoji funkci třídního učitele:

H_0 = Mezi četností odpovědí třídních učitelů na dané otázky a typem školy, na níž vykonávají svoji funkci třídního učitele, není závislost.

H_A = Mezi četností odpovědí třídních učitelů na dané otázky a typem školy, na níž vykonávají svoji funkci třídního učitele, je závislost.

K částečnému zamítnutí nulové hypotézy o neexistenci rozdílů mezi odpověďmi na danou otázku a typem školy, na níž třídní učitel vykonává svoji funkci, vedly následující výsledky neparametrické analýzy rozptylu, porovnávající více průměrů (Kruskal Wallis), které ukázaly, že existují statisticky významné rozdíly mezi odpověďmi respondentů z jednotlivých typů škol, a to doporučením a vytvářením příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků, dodržováním pravidel bezpečnosti, seznámením s nebezpečím úrazů, vytvářením dobrého sociálního klimatu ve třídě a vhodnou komunikací.

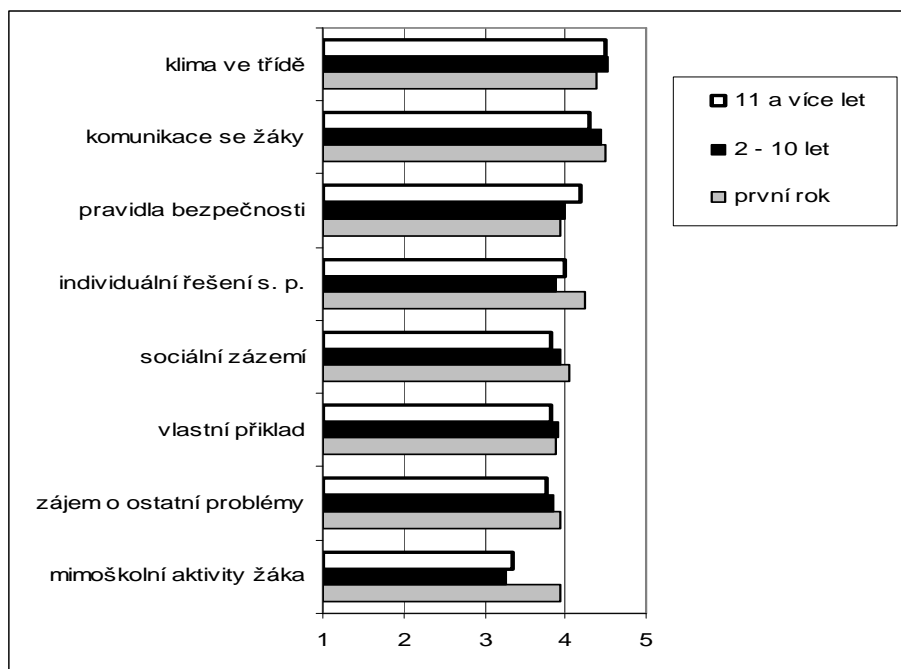
Existuje statisticky signifikantní závislost mezi typem školy a názorem třídních učitelů na oblasti (značeny tučně), kterými lze přispívat ke zdraví žáků:

test signifikance rozdílů podle typu školy		
	TEST KRUSKAL WALLIS	
mimoškolní	sig. H_0	0,003
zájem o problémy	sig. H_0	0,232
vlastní příklad	sig. H_0	0,585
sociální zázemí	sig. H_0	0,125
individuální	sig. H_0	0,072
pravidla bezpečnosti	sig. H_0	0,001

komunikací	sig. H ₀	0,019
klima ve třídě	sig. H ₀	0,002

(Pokud je hodnota signifikance nižší než 0,05, zamítáme nulovou hypotézu o shodnosti průměrů.)

Vztah mezi délkou praxe (respondenta) třídního učitele a názorem respondentů na to, jakým způsobem mohou přispívat ke zdraví žáků

H2 Třídní učitelé s různou délkou praxe přisuzují různý význam oblastem, kterými lze přispívat ke zdraví žáků.

Formulována byla nulová a alternativní hypotéza o vztahu mezi názorem třídních učitelů na způsoby, jakými lze přispívat ke zdraví žáků a typem školy, na níž vykonávají svoji funkci třídního učitele:

H_0 = Mezi četností odpovědí třídních učitelů na dané otázky a délkou jejich praxe ve funkci třídního učitele není závislost.

H_A = Mezi četností odpovědí třídních učitelů na dané otázky a délkou jejich praxe ve funkci třídního učitele je závislost.

K přijetí nulové hypotézy o neexistenci rozdílů mezi odpověďmi na danou otázku a délkou praxe třídních učitelů vedly následující výsledky neparametrické analýzy rozptylu, porovnávající více průměrů (Kruskal Wallis), které ukázaly, že neexistují statisticky signifikantní rozdíly mezi délkou praxe třídního učitele (1. rok, 2 – 10 let, 11 a více let) a názorem na oblasti, kterými mohou nejlépe přispívat ke zdraví svých žáků:

test signifikance rozdílů podle délky praxe		
TEST KRUSKAL WALLIS		
mimoškolní	sig. H ₀	0,053
zájem o problémy	sig. H ₀	0,720

vlastní příklad	sig. H ₀	0,892
sociální zázemí	sig. H ₀	0,540
individuální	sig. H ₀	0,235
pravidla bezpečnosti	sig. H ₀	0,434
komunikací	sig. H ₀	0,558
klima ve třídě	sig. H ₀	0,553

(Pokud je hodnota signifikance nižší než 0,05, zamítáme nulovou hypotézu o shodnosti průměrů.)

Závěr

Z výsledků výzkumné sondy vyplývá, že respondenti (třídní učitelé) oceňují z hlediska výkonu své funkce a jejím podílu na podpoře zdraví žáků na prvním místě vytváření dobrého sociálního klimatu ve třídě (průměrná hodnota 4,5 na pětibodové škále). Dále následuje vhodná komunikace se žáky (4,37), dodržování pravidel bezpečnosti, seznámení s nebezpečím úrazů (4,1), individuální řešení studijních problémů žáků (3,97), zájem o sociální zázemí žáka a komunikaci s rodiči (3,88), příklad vlastního životního stylu učitele (3,86), zájem o ostatní problémy žáků, aktivní podílení se na jejich řešení (3,81), doporučování a vytváření příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků (3,36). Uvedené pořadí v podstatě odpovídá našim předpokladům a vypovídá do určité míry o převažujících způsobech (metodách) frontálního výchovného ovlivňování školní třídy jako celku a méně frekventovaných individuálních výchovných kontaktech s jednotlivými žáky a intervencemi ve prospěch rozvoje jejich zdraví. Tato tendence vychází podle našeho mínění jednak z tradic českého školství a je také ovlivněna současnými podmínkami pro práci třídních učitelů na *základních a středních školách, o kterých pojednáváme v jiné studii (viz. Krátká, Střelec, In Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu. Sborník prací z konference ČAPV, konané 5. – 7. září 2006 na ZČU v Plzni).*

Z odpovědí respondentů ve vztahu k typu školy, na které působí, vyplývají statisticky významné rozdíly. Z výsledků neparametrické analýzy rozptylu (Kruskal-Wallisův test) například vyplývá, že je dobré sociální klima školní třídy (ve vztahu ke zdravému vývoji dětí) nejvíce oceňováno třídními učiteli na prvním stupni ZŠ a poté v sestupném hodnocení na základní škole, střední škole a na pořadí uzavírajícím středním odborném učilišti. Také v tomto korelačním vztahu se nepřímo promítá věk žáků (stupeň jejich fyzické, psychické a sociální zralosti). Tato skutečnost je například zřetelná v případě oceňování aktivit třídního učitele spojených s doporučováním a vytvářením příležitostí pro mimoškolní činnosti žáků, při oceňování zájmu třídního učitele o sociální zázemí žáka a jeho komunikaci s rodiči žáků.

Studie obsahuje pouze vybrané poznatky z naší výzkumné sondy. Jsme si vědomi toho, že nás parciální výzkumné nálezy neopravňují k zobecňujícím závěrům. Naším cílem byl spíše vstupní a orientující pohled na příslušnou problematiku. Detailnější výzkumná šetření zaměřená na otázky podpory zdraví žáků prostřednictvím činností třídního učitele bude předmětem našeho dalšího zkoumání.

Literatura:

KRÁTKÁ, J.; STŘELEČ, S. Činnosti třídního učitele z pohledu vedení škol. In *Sborník z konference ČAPV Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu, 5.-7. 9. 2006 (CD-ROM) Plzeň*. 1. vyd. Plzeň: ČAPV, Kped FPE ZČU, 2006, ISBN 80-7043-483-X. od s. 36-36.

Metodický pokyn MŠMT č.j. 10 007/98-26 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v regionálním školství.

Metodický pokyn MŠMT č.j. 28 275/2000-22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení.

Metodický pokyn MŠMT č.j. 10 194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví.

Věstník MŠMT 7/2005

Kontakt na autory:

Doc. PhDr. Stanislav STŘELEČ, CSc.

Katedra pedagogiky,

Pedagogická fakulta MU

Poříčí 31

603 00 Brno

e-mail: strelec@ped.muni.cz

Mgr. Jana KRÁTKÁ

Katedra pedagogiky,

Pedagogická fakulta MU

Poříčí 31

603 00 Brno

e-mail: j.m.kratka@ped.muni.cz